

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА**

Освітньо-професійна програма Підприємництво
Ступінь вищої освіти Магістр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Ханлар МАХМУДОВ
18 грудня 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«Фріланс як сучасна форма зайнятості та трудових
відносин»**

виконав здобувач вищої освіти денної форми навчання

Передера Владислав Костянтинович

Керівник кваліфікаційної роботи,
к. е. н., доцент

Алла СВІТЛИЧНА

Полтава – 2023 року

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна економіка виставляє нові вимоги до ринку праці. Зростання цифровізації, інформатизації, економіки та масштабне впровадження інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людини сприяють появі висококваліфікованих спеціалістів, що здатні функціонувати за умов гнучкого робочого часу і віддаленого робочого місця. Актуальністю теми даного дослідження визначається радикальними технологічними змінами, які змінюють спосіб життя. Масштабні зміни відбуваються в сферах праці й зайнятості населення. Трансформація форми зайнятості змінює традиційні сформовані структури зайнятості населення, сприяють також посиленню мобільності трудових ресурсів, розподіл яких проходить під впливом обставин, що складаються на міжнародному та національному ринках.

Поширення нестандартного виду зайнятості зумовлено наявністю низки переваг. Зокрема, при нестандартній зайнятості змінюються взаємини між роботодавцями і працівниками, що дозволяє максимально використовувати можливості реалізації власних інтересів й потреб. Зазначимо, що нестандартні види зайнятості мають достатньо тривалу історію, але саме останніми роками відзначається найбільш активна фаза їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фрілансу як сучасної форми зайнятості та трудових відносин досліджували різні науковці: Азьмук Н. А., Андрійченко Н. С., Скиба Т. В., Кисельова О. І., Матвієнко Д. В., Лєскова Л. Ф., Скиба Т. В. та інші. Останнім часом велика кількість досліджень присвячена самостійній неформальній зайнятості, віддаленій роботі та гнучкому графіку. В першу чергу, це пов'язано із тим, що самостійна зайнятість залишається слабо дослідженим поняттям.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету на 2022-2026 рр. за темою:

«Розвиток підприємництва: управлінські, економічні, інноваційні та інвестиційні аспекти» (Державний реєстраційний номер: 0121U114522 від 21.12.2021 р.).

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження фрілансу як сучасної форми зайнятості та трудових відносин і обґрунтування стратегії подальшого його розвитку. Для досягнення поставленої мети були окреслені такі завдання:

- проаналізувати теоретичні основи нестандартних форм зайнятості як чинника реалізації професійних особистих інтересів працівників;
- провести аналіз нестандартної форми зайнятості як форми реалізації професійних особистих інтересів працівника;
- запропонувати стратегічні напрями розвитку нестандартних форм зайнятості.

Об'єктом дослідження є фріланс як сучасна форма зайнятості та трудових відносин.

Предметом дослідження відносини, які формуються за умов вітчизняної економіки й об'єднуються поняттям нестандартної зайнятості.

Методи дослідження. Теоретичну та методичну основи дослідження становили фундаментальні положення сучасної науки. У кваліфікаційній роботі застосовано різні методи: системний; метод наукового абстрагування; прогностичні методи дослідження тощо.

Інформаційна база. Інформаційною основою дослідження стали наукові праці провідних фахівців зі нестандартних форм зайнятості, зокрема, Інтернет ресурси та фрілансу.

Елементи наукової новизни. Певні положення та висновки кваліфікаційної роботи містять наукову та практичну цінність. До елементів наукової новизни можемо віднести:

набуло подальшого розвитку:

створення сайту для бізнесу в сфері електромонтажу, що включає візуалізацію та розробку сайту, а також його обслуговування.

Практична значущість. Основні наукові положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня методичних узагальнень і практичних рекомендацій, що дозволяють вдосконалити та диференціювати механізм фрілансу як сучасної форми зайнятості та трудових відносин. Завдяки використанню універсальних технологій прикладні розробки кваліфікаційної роботи можуть використовуватись у діяльності фрілансерів. Головні положення кваліфікаційної роботи впровадженні у практичну діяльність фізичної особи.

Апробація результатів роботи. Головні результати досліджень згідно теми роботи оприлюдненні у формі доповідей за результатами матеріалів Студентської наукової конференції Полтавського державного аграрного університету (15-16 травня 2023 р., м. Полтава) на тему: «Особливості ведення ІТ-бізнесу в Україні» та Міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання» (29-30 листопада 2023 р., м. Суми) на тему: «Розвиток фрілансу як широко розповсюдженої форми самостійної зайнятості». Вийшла фахова стаття у науковому журналі України з питань економіки та державного управління «Інвестиції: практика та досвід» на тему: «Державна підтримка як чинник інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва в сільських територіях України» (додаток А).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст викладено на 55 сторінках друкованого тексту, робота містить 25 таблиць, 3 рисунки, 7 додатків та списку використаних джерел (60 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ ЗАЙНЯТОСТІ ЯК ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ОСОБИСТИХ ІНТЕРЕСІВ ПРАЦІВНИКІВ

1.1. Нестандартні форми зайнятості та їх місце на ринку

Поняття «стандартна» та «нестандартна» зайнятість є загальноприйнятими. Воно дедалі частіше використовуються дослідниками та політиками. Стандартною зайнятістю вважається робота, яка призначена для повного робочого дня. Ґрунтується вона на постійній присутності у компанії чи організації під безпосереднім керівництвом роботодавця або менеджера. В більшості розвинених країн даний стандарт закріплено в законодавстві.

Трудовий договір, як юридична конструкція, яка сформувалася в минулому столітті, часто не відповідає новій формі організації праці. Їй притаманне оновлення технічної і технологічної бази виробничих систем, масова інформатизація та комп'ютеризація. У зв'язку із цим структурні зміни на ринку праці, викликані об'єктивними вимогами сучасної ринкової економіки, проявилися в вигляді поширення нетипових форм зайнятості й відповідних договорів [17, с. 73]. Під нетиповою зайнятістю зазвичай розгадують усі форми зайнятості, що відхиляються від стандарту, зокрема, зайнятість на базі безстрокового трудового договору, або в режимі повного робочого часу і на стаціонарному робочому місці під контролем і управлінням роботодавця. Із кожним роком масштаби поширення дистанційної зайнятості в Україні збільшуються. Вона займає чільне місце серед режимів роботи та забезпечує умови трудової активності частини населення [19, с. 20].

Використання засобів комунікаційних технологій у дистанційній роботі України почалося з 80-х років минулого століття. Основну роль розвитку телероботи у державі безсумнівно зіграв Інтернет. Вжиті заходи із інтернетизації сприяли збільшенню розвитку дистанційної зайнятості

України. З 1999 р. чисельність інтернет-користувачів кожного року зростала на 30-40 %. Було вжито значну кількість заходів, спрямованих на просування інтернет-технологій в державний і комерційний сектори економіки. Багато учених, фахівців в сфері економіки зазначали, що підвищення інтересу і попиту на Інтернет-послуги сприятимуть динамічному розвитку в державі дистанційній зайнятості та з часом спричиняють появу нових професій, що пов'язані з ІТ-технологіями [13].

У зв'язку з тенденцією, що склалася у світовій економіці, сформувався новий клас працівників, що не зорієнтовані на роботу в штаті, а готові працювати по найму на короткотривалій період часу. Працівників такого класу називають фрілансерами, а дану форму зайнятості – фрілансом [16, с. 23]. Класифікація населення України за видами зайнятості наведена на рис. 1.1.

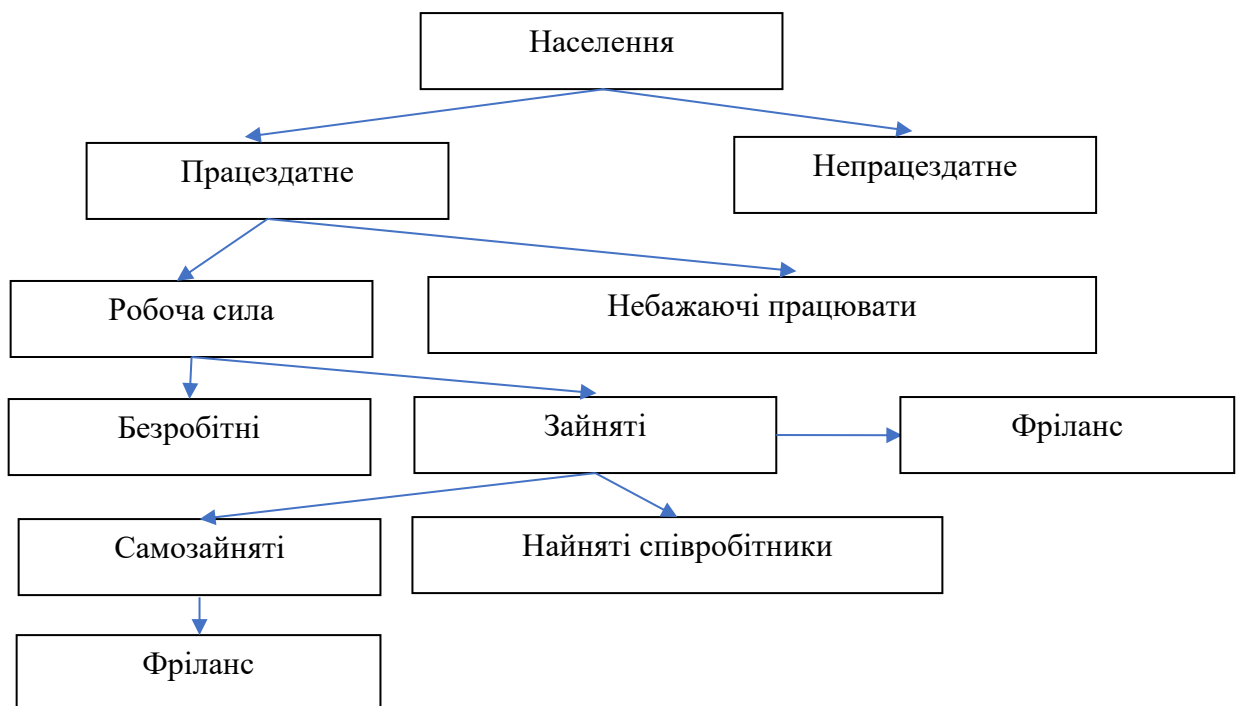

Рис. 1.1. Класифікація населення України за видами зайнятості

Джерело: [16, с. 24]

У наведеній схемі під самозайнятими визначаємо працівників, які здійснювали підприємницьку діяльність та були зареєстровані фізичними

особами-підприємцями або такі, які виконують конкретну роботу відповідно до договорів підряду чи іншого договору, що є діючим на території країни. Виділяємо фрілансерів і серед даної групи, й серед групи осіб, які офіційно не реєструють трудові відносини. Отже, значення терміну «фрілансер» у контексті українського законодавства передбачає три види діяльності:

надання послуг чи виконання робіт від імені фізичної особи-підприємця на підставі господарського договору;

надання послуг чи виконання робіт від імені фізичної особи на підставі так «цивільно-правових угод»;

надомна робота, як вид трудових відносин із тією лише різницею, що для виконання трудових відносин працівник не зобов'язаний з'являтися до офісу, а усі знаряддя праці має дома [25].

Поняття фрілансер (freelancer) з'явилося ще в середньовіччі. Фрілансерами (в перекладі з англійської означає «вільна списа») іменували професійних військових, які слугували різним наймачам за винагороду. Вальтер Скотт в своєму романі «Айвенго» так називав «вільних списоносців». Починаючи із XIX століття в Європі починають так називати «вільних художників» – незалежних журналістів та представників різних творчих професій. Ці особи не хотіли зв'язувати себе довгостроковими зобов'язаннями з роботодавцем та виконували поодинокі замовлення [16, с. 24].

Розвиток інтернет-технологій, глобалізація ринку праці та можливість наймати персонал в режимі онлайн призвели до збільшення популярності віддаленої або дистанційної роботи. Зокрема, у США більше ніж третина співробітників – це фрілансери. В Україні даний вид зайнятості є менш популярним. Але із врахуванням залученості молодих спеціалістів в інформаційні технології кількість фрілансерів швидко зростає. Сьогодні фріланс – це широко розповсюджена форма самостійної зайнятості. Під фрілансером тепер розуміється людина, яка виконує роботу без укладання довгострокового договору із роботодавцем, якого наймають тільки для виконання деякого виду робіт (позаштатний працівник). Фріланс – це вид

діяльності, який дає можливість самостійно керувати часом та проектами, пропонувати свої послуги на міжнародному ринку і відповідно, заробляти більше [21]. В сучасній економічній науці інститут фрілансу є малодослідженим явищем, а тому й визначень фрілансу є незначна кількість (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування поняття фріланс науковцями

Джерело	Характеристика
Інститут фрілансу [35]	Фріланс (freelance) – це робота, зміст якої полягає у тому, що підприємство чи фізична особа-підприємець для виконання певної задачі наймає собі людину, яка може знаходитися у іншому місті чи навіть у іншій країні
Науковці країн Західної Європи та США [16, с. 23]	Фріланс – вільна зайнятість, переважно віддалена поза штатом організації
Стребков Д. О. [36]	Фріланс – це форма самостійної зайнятості
На професійних іноземних сайтах [53]	Фріланс – це робота на контрактній основі для різних компаній, на відміну від роботи в якості співробітника для однієї компанії
Самі фрілансери у професійних товариствах [44]	Це віддалена робота, при якій не потрібна присутність працівника на робочому місці
Лист Мінсоцполітики від 15 травня 2008 р. № 105/13/116-08 [48]	Це вільний працівник, самозайнята особа чи позаштатний працівник, що виконує разове замовлення чи тимчасову роботу без зарахування в штату компанії
Законопроект № 5161 про нестандартні форми зайнятості (фриланс) [29]	Це робота на основі нової особливої форми трудового договору – трудовий договір із нефіксованим робочим часом. Це альтернатива договорам цивільно-правового характеру. Працівник може поєднувати легальну роботу у декількох роботодавців та матиме базові соціальні гарантії (забезпечення лікарняними, достатнім рівнем зарплати, відпустками тощо). Кількість трудових договорів з нефіксованим робочим часом в одного роботодавця не може перевищувати 10 % від загальної чисельності трудових договорів, стороною яких є даний роботодавець. Передбачено, що роботодавець не може забороняти або створювати перешкоди працівникові, що виконує роботу на підставі трудового договору із нефіксованим робочим часом, виконувати роботу за іншим трудовим договором в іншого роботодавця. Заробітна плата буде виплачуватися за фактично відпрацьований час чи за фактично виконану роботу. Мінімальна тривалість робочого часу протягом календарного місяця складе 32 години

Джерело: побудовано автором за даними науковців

Виходячи із наведених визначень фрілансу, можемо запропонувати визначення, що буде відповідати узагальнювати характеристики кожного з них. Фріланс – це вид діяльності людини, представлений в формі самозайнятості, що виражається в наданні послуг, переважно віддалено, на основах короткотермінового договору на певний перелік робіт між замовником і виконавцем, поза штатом підприємства. Фріласери – це особи, які надають ці послуги.

Сьогодні фрілансери – це незалежні висококваліфіковані працівники, що не перебувають в штаті підприємства та самостійно надають послуги замовникам на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, без укладень довгострокового трудового договору [14, с. 376].

Займаються фрілансом, зазвичай, представники творчих професій, зокрема, письменники, журналісти, художники, фотографи, дизайнери та спеціалісти ІТ (веб-дизайнери, веб-розробники, контент-менеджери, адміністратори сайтів й інші представники подібних професій. Серед фрілансерів є багато архітекторів, маркетологів, інженерів, спеціалістів із реклами. Але, навіть не володіючи потаємними знаннями в сфері дизайну, web-дизайну, програмування або маркетингу, все рівно можна знайти можливість для роботи фрілансером, зокрема, як приклад: перекладацька робота, написання студентських робіт на замовлення, коректорська робота, рерайтинг і копірайтинг тощо. Фріланс – це співробітництво із роботодавцем на тимчасовій чи постійній основі, що здійснюється через інтернет. А це означає, що зазначена робота чи проект здійснюється на території виконавця, але не роботодавця. В цьому випадку фрілансер, він же виконавець, має свободу дій, відповідно виконує роботу чи проект у зручний для нього час і зручним для нього способом. Однією з головних переваг даної неформальної зайнятості є те, що фрілансери беруть такі роботи, які їх задовольняють, беруть такі замовлення, які їх влаштовують та є для них цікавими. Для багатьох фріланс це не тільки вид заробітку віддаленої роботи, але і спосіб життя і мислення, свобода дій і відсутністю жорстких регламентів. Це – відступ від громадської думки і стереотипів, вільний шлях [16, с. 23].

Поширеною справедливо є думка, що фріланс – це вибір та прерогатива нового покоління – молоді. Із одного боку, молодим людям без досвіду роботи складно знайти традиційне робоче місце, яке ще і задовольняло б їх. Із іншого боку, свобода та незалежність, що дає дистанційна зайнятість, також більше імпонує молоді. Та і виросло це покоління із комп'ютерами та гаджетами, отже така робота для них звична та цікава. Більшість фрілансерів в світі – особи віком до 35 років. Середній вік фрілансера в Україні складає 26 років [15].

В Україну загальносвітовий тренд фрілансу прийшов із певною затримкою. Фахівці нашої держави довго придивлялися до такого способу заробити, бо недовіряли йому. Але посткризовий ринок праці так й не зміг показати відчутне зростання, все це й спонукало співвітчизників працювати нелегально. Багато жителів країни навіть й не знає про існування даного поняття. Дехто ототожнює поняття «індивідуальний підприємець» і «фрілансер», але їх слід розмежовувати. Фрілансер – це спеціаліст певного роду, а індивідуальний підприємець виступає часто в ролі роботодавця та може мати власних співробітників.

Можемо констатувати, що фріланс, зародившись в США, дедалі поширився серед інших країн. За даними дослідження, проведеного фахівцями Freelancers Union і CEO Elance-oDesk, приблизно 55 млн. американців вже є фрілансерами – це майже 35 % всіх трудових ресурсів Америки. Науковці вважають, що до 2026 р. фрілансери складуть 70 % всього світового ринку праці. Обороти фрілансу збільшаться до 46 млрд. \$ [54].

Щорічні темпи зростання числа фрілансерів із України на світовому ринку складає від 10 до 25 %. І справа не лише у складній економічній ситуації Україні. Згідно із даними регулярних соціопитувань, вісім із кожних десяти співвітчизників, потерпає від хамства своїх начальників, мають безстрокові відпустки «за власний рахунок» та затримки із виплатами зарплати й давно вже хотіли б займатися фрілансом. Але не всі поки мають сили й сміливість зважитися на даний радикальний крок, бояться численних ризиків та, як наслідок – розорення [16, с. 25]. Кожного року в країні отримує дипломи велика кількість молодих фахівців, але не всіх із них чекають робочі місця.

Відповідно фрілансом можуть займатися усі, незважаючи на вік та відсутність досвіду роботи. Головне – якісно та вчасно виконувати завдання.

Отже, дистанційна робота активно поширюється Україною. Відповідно, з'явилися пропозиції щодо легалізації «дистанційної роботи», фрілансу, зокрема й роботи у мережі Інтернет. Мова йде про негативні моменти даного виду діяльності. Спеціалісти, наголошують, що дистанційні працівники часто працюють нелегально, відповідно на них не поширюються норми українського законодавства про соціальний захист. Законопроект, що торкається даних питань, був розроблений Міністерством соціальної політики. Мета, що переслідує Мінсоцполітики, розробивши даний документ, – забезпечити тим, хто дистанційно працює соціальний захист та врегулювати питання оплати праці даних співробітників [39].

Відповідно, держава повинна бути зацікавлена в створенні умов для розвитку фрілансу так як саме фрілансери створюють нові товари і надають важливі послуги, використовують інформаційно-комунікаційні технології. Розвиток фрілансу як форми повноцінного підприємництва позитивно впливає на валовий національний продукт України і знижує рівень безробіття й приносить дохід у бюджет. Фрілансери мають високий рівень свободи, можливості для самореалізації і творчого зростання та визначення особистого графіка роботи. Самозайнятість не обов'язково є недержавною роботою, адже навіть працюючи у штаті компанії, співробітник, що працює віддалено або із оплачуваним робочим графіком, має також високий ступінь свободи, можливість реалізувати себе, самостійність в виборі форми і місця роботи і досить низький рівень залежності від роботодавців [19].

Отже, що фріланс – це вільна робота, де працівник має можливість самостійно приймати усі рішення й в той же час повинен кожен випробувувати себе на міцність в конкурентній боротьбі та вирішувати проблему заробітку. Можливий компроміс – поєднання фріланса з постійною офіційною роботою, яка дозволяє використовувати переваги двох видів зайнятості.

1.2. Особливості ринку фрілансерів в Україні

Фріланс у перші місяці війни для осіб, які залишилися без роботи, став найбільш доступним способом заробітку. Багато компаній закрилося, люди залишилися без роботи. Ті хто мав базові навички у якійсь одній спеціальності, міг перейти на фріланс та заробити хоча б на стандартні потреби. Потрібен був для цього лише комп'ютер і доступ до інтернету.

Міністерство цифрової трансформації України разом із партнерами, блокчейн-екосистемою Vinance і Львівським ІТ Кластером, запустили новий проєкт IT Generation. З його допомогою українці змогли безоплатно отримати професію в сфері ІТ. Проєкт реалізувався за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» і Проєкту ПРООН «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» [23]. Але менше ніж 10 % випускників у 2022 р. знайшли роботу. В цілому 1877 студентів успішно завершили навчання. Студенти обирали наступні напрямки: FrontEnd, QA, UI/UX Design та Python. Але тільки 150 випускників змогло працевлаштуватись в українських і міжнародних ІТ-компаніях. Найчастіше студенти проєкту знаходили роботу за напрямками Project (Product) Management, HR і JavaScript. Найбільша кількість працевлаштованих студентів серед випускників шкіл GOIT (20,6 %), Source IT (19 %) та A-Level (15,7 %). Головна мета проєкту була – дати можливість українцям освоїти нові професій у ІТ-сфері. Студенти, що ще не знайшли роботу, продовжують пошуки під менторствами ІТ-шкіл [30].

Про масштаб явища фрілансу свідчать дані міжнародних сайтів, які спеціалізуються на наймі працівників у віртуальному середовищі, де підприємці публікують власні проєкти і отримують конкурентні пропозиції від фрілансерів. Зокрема, на www.upwork.com [54] зареєстровано приблизно 10 млн. фрілансерів і 4,5 млн. замовників. На даному сайті щорічно розміщується приблизно 3,5 млн. вакансій на загальну вартість 1 млрд. 25 дол. США. Наявність на сайті чат-сервісу дає можливість клієнтам

спілкуватися із виконавцями в процесі їх тестування, найму і роботи в режимі реального часу [54].

Для успішної кар'єри на ринку інтелектуальної праці як фрілансер потрібно мати значний набір компетенцій. Фрілансер має бути не тільки спеціалістом у тій чи іншій галузі, але і самостійно керувати власним часом, вести фінансову діяльність і звітність, організовувати робочий процес. Крім цього потрібні:

готовність працювати за умов незнайомої культури, невизначеності й стресу;

здатність до самонавчання.

До війни, окрім українських сервісів, свою частину на ринку займали також й російські. Найбільш популярними серед них були платформи Kwork та Fl.ru. Не менш популярні і міжнародні сайти фрилансу, зокрема, Fiverr і Upwork. Та для нормальної роботи для них потрібно добре знати англійську, крім того там набагато вища конкуренція. Після 24 лютого 2022 р. усе змінилося. Українські фрілансери і замовники почали масово мігрувати на українські та міжнародні ринки, відмовлятися від російських сервісів. Перевагу віддавали таким платформам, що обрали для себе чітку позицію. Але попит на міжнародні сервіси зростає. На Upwork українським фрілансерам надавали донати в перші місяці війни [49].

Проаналізувавши усі чинники, що впливали на фриланс під час воєнних дій, можна зробити висновки:

активність фрілансерів відновилася набагато швидше, оскільки фриланс дає можливість працювати із будь-якої точки світу, де є інтернет і електрика. Багатьом потрібні гроші були на сім'ю та допомогу армії;

великого просідання серед замовників із світу не було. В середині квітня попит на послугу фрілансерів уже перевищував значення минулих років. Багато хто в світі хотів допомогти Україні і з радістю користувався послугами українських фрілансерів;

Попит на послуги фрілансерів в Україні зростає. Популярність фрилансу

серед бізнесу збільшується, так як тут можна знайти спеціалістів для виконання будь-якої роботи на проектній основі. Формат співпраці є зручним та безпечним. Цифрові технології з'єднують безпосередньо роботодавця і виконавця, споживача із постачальником. Це приносить значні економічні ефекти, але водночас виникає небезпека щодо подальших деформацій трудових відносин. За час існування бірж фрілансу було сформовано специфічні норми і інструменти, які регулюють ринкові відносини:

- арбітраж;
- система відгуків та рейтингів;
- верифікація користувачів;
- сертифікація виконавців [51].

На різних біржах застосовуються власні підходи, й вони часто змінюються, відповідно фрілансери мають постійно пристосовуватися до нових правил. На деяких біржах вводять систему «білих» і «чорних» списків, які складаються замовниками. Це впливає на рейтинг виконавця і може стати приводом для маніпуляцій, що порушують права виконавців.

Соціальна регламентація фрілансу є вкрай важливою, нерозривно пов'язаною із правовою та спрямована на підтримки соціальної справедливості й дотримання деяких гарантій для працівників, захист їх прав та інтересів. Вироблення умов щодо оптимальних режимів функціонування мережевого бізнесу й інших сфер, які використовують дистанційну зайнятість, необхідне державі, й безпосереднім учасникам. Поки ще навіть у розвинених країнах правових засобів щодо врегулювання суперечностей, які виникають в цій сфері, недостатньо. Великий сегмент ринку праці залишається поза правовими полями, держава не отримує коштів в соціальні фонди, права зайнятих в ньому працівників порушуються. Утруднення формування державної політики щодо соціального захисту зайнятих у віртуальному середовищі, мають об'єктивну причину: їх зайнятість є нерегулярною. За наявності в фрілансера кількох робочих місць адміністрування і тестування його доходу дуже ускладнене [42].

Сервіс фрілансу Freelancehunt провів нові дослідження у рамках яких були проведені інтерв'ю з замовниками-підприємцями. Дедалі частіше бізнесмени із різних сфер саме фрілансерам доручають виконання широких спектрів робіт: від розробки мобільних додатків до проектування майбутнього ресторану. В будь-якому з варіантів якість – ключовий чинник оцінки співпраці. Серед опитаних 87 % стверджують, що задоволені якістю роботи фрілансерів. На запитання «Між ціною і якістю ви обираєте...» були отримані наступні відповіді:

хороший результат за компромісну ціну – 62,9 %;

якість – 34,5 %;

ціну – 2,6 % [7].

Підприємці зацікавлені в «золотій середині» – знайти бездоганну якість не за усі гроші світу. Фріланс – єдине місце, де це можливо. Бо штатний співробітник потребує місячної зарплати вище середньої та ще потрібно включити супутні витрати на податки, робочі місце й інше. На фрілансі платять суто за проектний результат [5].

Багато бізнесменів відкрили для себе переваги співпраці з фрілансерами тільки під час початку Covid-19 та масового переходу на віддалену роботу. Крім того, майже половина підприємців вирішують свої запити за допомогою таких виконавців вже давно – понад 5 років. 45,5 % опитаних замовників зазначили, що до 20 % співробітників вони знаходять саме на фрілансі. Ще в 24,4 % підприємців на 60 % команда складається з фрілансерів. Багато бізнесменів (17,7 %) вказують, що в них працює 20-40 % віддалених спеціалістів, а у 12,6 % респондентів це число складає 40-60 % [7].

Фрілансери допомагають розвивати бізнес, так стверджують 91,1 % підприємців (рис. 1.2). Фрілансери – must have, особливо, для онлайн-бізнесів, коли потрібно розв'язати конкретні фахові завдання швидко, якісно, недорого. Власне на фрілансі «якісно» поєднується із «недорого», що складно уявити у розрізі класичної офісної концепції.

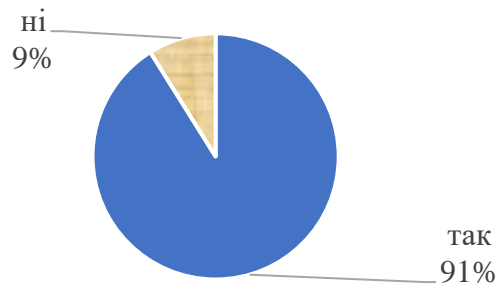

Рис. 1.2. Відповіді на питання, яке ставили замовникам, – чи дійсно фрілансери допомагають розвивати бізнес

Джерело: [7]

Серед фрілансерів було проведено опитування (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Сфери фрілансу, у яких працюють друзі та знайомі, у % до всіх що відповідали

Сфери	%
Робота з блогерами	36,0
Дизайн, 3D графіка	24,0
Копірайтинг (робота з текстами)	20,0
SMM (маркетинг та реклама)	13,0
Комп'ютерні технології та програмування	5,0
Разові фріланс-послуги	2,0

Джерело: авторські дослідження

Отже, можна зробити висновок, про те, що цифровізація простих бізнес-процесів може привести до масових звільнень в виробничих галузях, сфері розваг і інших. Більшість професій і спеціальностей, де потрібно буде суворо дотримуватися алгоритму, можуть повністю бути автоматизовані. Це стосується роботи продавців і контролерів квитків, касирів, операціоністів [3].

На основі вищевикладеного, можемо відзначити, що фріланс чи віддалена робота в Україні – це особлива модель відносин між роботодавцем і спеціалістом, що за багатьма показниками випереджає класичну (маємо на увазі наймана праця у офісі). Усе більше молодих спеціалістів не бачать себе в межах певної організаційної структури, а бажають працювати на себе. Діяльність фрілансерів спрямовано на кінцевий результат, а не на відпрацювання певної кількості годин у офісі, що робить їх більш конкурентоспроможними, порівняно із іншими.

Висновки до розділу 1

Аналіз теоретичних аспектів фрілансу як сучасної форми занятості та трудових відносин дав можливість сформулювати наступні висновки:

1. Розвиток інтернет-технологій, глобалізація ринку праці й можливість наймати персонал у режимі онлайн призвели до зростання популярності віддаленої (дистанційної) роботи.

2. Фрілансери – це незалежні висококваліфіковані працівники, що не перебувають в штаті підприємства та самостійно надають послуги замовникам на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, без укладень довгострокового трудового договору

3. Займаються фрілансом, зазвичай, представники творчих професій, зокрема, письменники, журналісти, художники, фотографи, дизайнери та спеціалісти ІТ (веб-дизайнери, веб-розробники, контент-менеджери, адміністратори сайтів й інші представники подібних професій. Серед фрілансерів є багато архітекторів, маркетологів, інженерів, спеціалістів із реклами. Але, навіть не володіючи потаємними знаннями в сфері дизайну, web-дизайну, програмування або маркетингу, все рівно можна знайти можливість для роботи фрілансером, зокрема, як приклад: перекладацька робота, написання студентських робіт на замовлення, коректорська робота, рерайтинг і копірайтинг тощо.

4. Фріланс – це співробітництво із роботодавцем на тимчасовій чи постійній основі, що здійснюється через інтернет. А це означає, що зазначена робота чи проєкт здійснюється на території виконавця, але не роботодавця. В цьому випадку фрілансер, він же виконавець, має свободу дій, відповідно виконує роботу чи проєкт у зручній для нього час і зручним для нього способом. Однією з головних переваг даної неформальної зайнятості є те, що фрілансери беруть такі роботи, які їх задовольняють, беруть такі замовлення, які їх влаштовують та є для них цікавими. Для багатьох фріланс це не тільки вид заробітку віддаленої роботи, але і спосіб життя і мислення, свобода дій і відсутністю жорстких регламентів. Це – відступ від громадської думки і стереотипів, вільний шлях.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ ЯК ЧИННИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ОСОБИСТИХ ІНТЕРЕСІВ ПРАЦІВНИКА

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкту дослідження

Фізична особа займається роботою поза компанією – фрілансом. Він працює віддалено, не виходячи з дому, або в облаштованих місцях. Фрілансер на віддалені основі одночасно міг виконувати замовлення кільком підприємствам чи фізичним особам-підприємцям. Він є вільнонайманою особою. Працює онлайн. Портрет фрілансера Муренця Ігоря Євгенійовича наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Портрет фрілансера фізичної особи

Показники	Характеристика
ППП	Муренець Ігор Євгенійович
Стать	Чоловічий
Вік, років	33
Сімейний стан	неодружений
Місто проживання	2018-2021 рр. – м. Харків, 2022 р. – м. Полтава
Освіта	Вища
Курси	Full Stack WeB Developer (Mate acadamy), Java Developer (IT Cloud Academy, JavaRush Academy), English (Busuu Academy), Network Associate MikroTik (курси-по-айті)
Якості характеру особи	Комунікабельність, уміння вести переговори, вирішувати фінансові й організаційні питання, вільно зав'язувати ділові контакти, відповідальність, самоорганізація, уміння працювати в команді, націленість на результат
Компетенції в галузі таких сфер застосування праці	Hard skills: програмування, переклад, вміння писати тексти, дизайн, журналістика, реклама, маркетинг, логістика, інжиніринг та ін., а також навички роботи в електронних мережах
Наявність портфоліо	Привабливе й інформативне
Досвід роботи, років	12
Рівень володіння англійською мовою	Upper-Intermediate (B2)
Скільки на тиждень працює фрілансер, год	30-60 годин

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

На фрілансі немає керівника, що контролює роботу. Тому фізична особа має розпорядок дня й дотримуватися його. Це допомагає організуватися і ефективно розподілити особистий час між роботою й особистим життям. Розклад включає час на виконання замовлень, спілкування із клієнтами, роботу над своїми навиками і заняття спортом.

Фрілансер займається програмуванням, дизайном, адмініструванням, архітектурою та інжинірингом, відео та аудіо, роботою з текстом та просуванням. Переважною кваліфікацією для виконання робіт є програмування.

Оскільки основними роботами на даний момент є створення сайту під ключ з нуля, то під ці категорії потрапляє багато необхідних навичок. На першому етапі створення Архітектури та Дизайну. Далі йде створення серверної частини сайту – Інжиніринг (бекенд). Потім на серверну частину накочується сам дизайн з архітектурою сайту (Програмування, фронтенд). За потребою в залежності від домовленостей із замовником можуть бути роботи з текстом, артом та відео для розміщення. Після закінчення запуску сайту можуть бути надані послуги з базового просування сайту в пошукових системах інтернету. Також пропонується умови щодо подальшого адміністрування як серверної частини так і самого сайту.

З вище сказаного можна зробити висновок, що вузькоспрямованої діяльності фрілансер не веде, і просто немає можливості, адже абсолютно всі етапи створення продукту так чи інакше з собою взаємопов'язані і залежать один від одного.

Для того щоб вибрати та виконати завдання, фрілансер уважно вивчає вимоги клієнта і узгоджує усі деталі роботи. Потім розробляє план роботи. В процесі виконання завдання він постійно звітується про проміжні результати та своєчасно повідомляє про можливі проблеми.

Для того щоб знайти замовника, фрілансер зареєстрований на спеціалізованих сайтах: Upwork, Freelancer чи Fiverr, де виставлено безліч замовлень різних типів та складності. Він використовує соціальні мережі,

рекомендації від знайомих і розміщує своє портфоліо на спеціальних сайтах для фрілансерів. Також існує багато сайтів та бірж фрілансу, де замовники публікують свої завдання, а виконавець може відгукнутися на них та запропонувати свої послуги. Взаємодія фрілансера з продуктовими компаніями наведена на рис. 2.1.

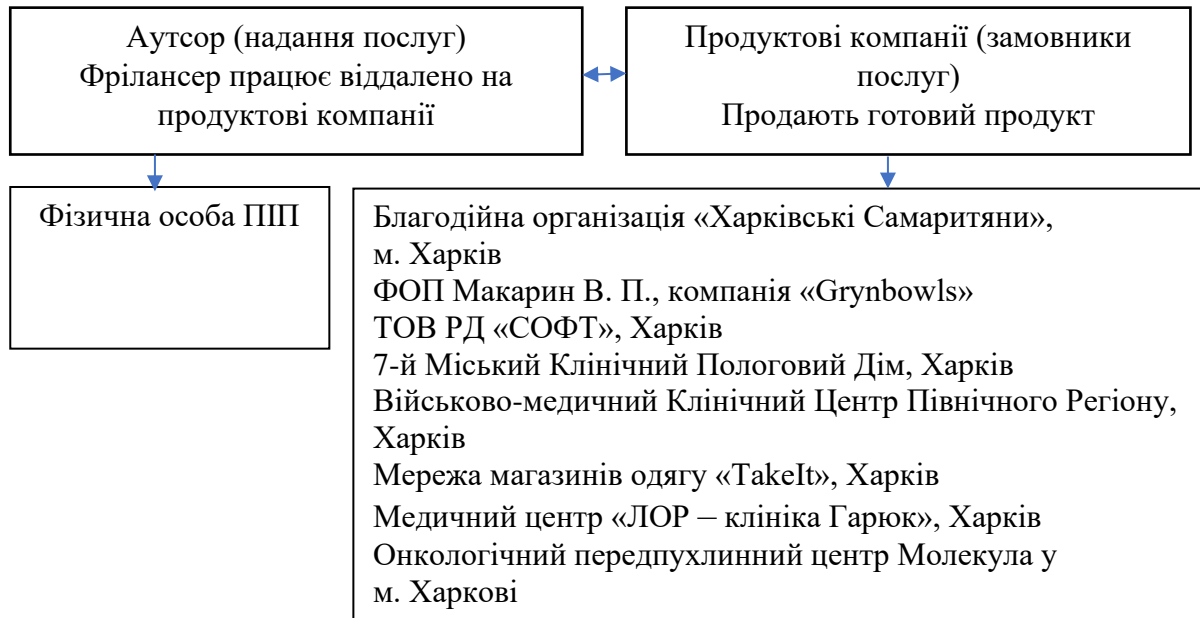

Рис. 2.1. Взаємодія фрілансера ПП з продуктовими компаніями, 2018-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Діяльність фрілансера регулюється Цивільним кодексом України. Із замовником укладався договір цивільно-правового характеру. Цивільно-правовий договір на створення сайту наведено в додатку Б. Часто, місце укладання таких договорів – кав'ярні. Це не є трудовий договір за характером. Відповідно в працівника немає посадових обов'язків та інструкцій, але і немає й відпусток та премій. Лише умови договору й загальні засади законодавства. Укладають такий договір на певний проміжок часу, а не безстроково. Цивільно-правові угоди вкладаються на тимчасовій основі на виконання певного обсягу робіт.

Фрілансер інколи самостійного оформляв договори із клієнтами. В договорі мають враховуватися юридичні аспекти оплати послуг, оформлення

авторських прав й інших правових моментів, що можуть виникнути у процесі роботи, повернення грошей. Основні проекти фрілансера у 2018-2019 рр. наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Перелік основних проектів фрілансера, 2018-2019 рр.

Рік	Назва підприємства (ФОП, біржі), місто локації	Вид робіт	Кількість договорів, шт.	Дохід за успішно виконаними завданнями (виручка), тис. грн
1	2	3	4	5
2018	Благодійна організація «Харківські Самаритяни», м. Харків	Створення сайту, адміністрування сайту	2	3
	ФОП Макарин В. П., компанія «Grynbowls»	Створення сайту, адміністрування сайту	2	4 + 2,4 на рік
	ТОВ РД «СОФТ», м. Харків	Участь в розробці програми бази даних медичного обліку хворих «МЕД»	1	52
2019	7-й Міський Клінічний Пологовий Дім, м. Харків	Встановлення програмного забезпечення «МЕД». Навчання персоналу.	1	15
	7-й Міський Клінічний Пологовий Дім, м. Харків	Проектування локальної мережі	1	5
	Військово-медичний Клінічний Центр Північного Регіону, м. Харків	Проектування та створення локальної мережі. Інженерні види робіт. Встановлення та налагодження мережевого обладнання. Встановлення програмного забезпечення «МЕД»	2	45
2020	Мережа магазинів одягу «TakeIt», м. Харків	Створення інтернет магазину, адміністрування сайту, організація автоматизації баз даних у сортувальному центрі організації	3	95

Продовж. табл. 2.2

1	2	3	4	5
2020	Медичний центр «ЛОР – клініка Гарюк», м. Харків	Організація серверної частини. Розробка програмного забезпечення обліку бухгалтерії.	2	25
	Онкологічний передпухлинний центр Молекула у м. Харків	Створення сайту, адміністрування сайту, додаткові роботи з сайту	5	10 + 3,6 на рік (адміністрування)
2021	Українська фріланс біржа Freelancehunt	Інженерні види робіт пов'язані з серверною частиною	9	30
	Закордонна біржа фрілансу Upwork	Написання коду окремих частин певного функціоналу проекту	38	153
2022	Закордонна біржа фрілансу Upwork	Написання коду окремих частин певного функціоналу проекту	45	202
	Українська фріланс біржа Freelancehunt	Написання коду окремих частин певного функціоналу проекту	14	45

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Отже, фрілансер працює з багатьма підприємцями. Будь-який проект має дедлайн, що має властивість закінчуватися. Навіть якщо проект закривається, це не заважає замовникам в майбутньому звертатися до фрілансера за допомогою. Замовник звертається попередньо йому у особисті повідомлення, обговорює деталі та створює персональний проект. Такий підхід економить час, так як він точно знає, які компетенції має фрілансер, й можете розраховувати на прийнятний результат.

Отже, завдання, які виконує фрілансер, можуть бути різноманітними та залежать від його спеціалізації. Зокрема, для програміста це є розробка сайтів й застосунків, написання програм тощо. Фрілансер може працювати над цілими проектами чи отримувати окремі завдання від клієнтів. Для роботи на фрілансі фізична особа використовує ноутбук, доступ до інтернету й спеціалізовані програми чи інструменти. Крім того, він має акаунт на

профільних сайтах, де знаходить замовників й приймає замовлення. Фрілансер постійно підтримує хороший комунікаційний зв'язок із клієнтами і завжди готовий до виконання завдань відповідно їх вимог. Перелік інвестицій, необхідний для роботи фрілансера наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Інвестиції фрілансера, 2018-2022 рр.

Рік	Інвестиційні витрати	Вартість, тис. грн
2018	Ноутбук ASUS Vivobook 15	27
	Програмне забезпечення Windows 10 pro	8
	Java Developer (JavaRush Academy), English (Busuu Academy)	15
2019	Інструменти та обладнання для організації Ethernet мереж	5
	Курси Network Associate MikroTik (курси-по-айті)	5
	Маршрутизатор MikroTik hAP ac2	3
2020	Курси Java Developer (IT Cloud Academy)	22
	Фотоапарат CANON EOS M50	23
2021	Планшет Samsung Galaxy Tab A8	8
2022	Програмне забезпечення Sony Vegas 13 pro	11
	Всього	127

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Інвестиційні витрати фрілансера протягом 2018-2022 р. склали 127 тис. грн. Отже, фрілансер для виконання конкретного проекту долучається до роботи поза штатом певного підприємства чи організації, за який він отримує оплату.

Сума доходу залежала від сфери, в якій працював фахівець. Фрілансер має високі навички самоорганізації для виокремлення часу для виконання завдань.

Фрілансер займався програмуванням, адмініструванням, дизайном, архітектурою та інжинірингом, відео і аудіо, роботою із текстами та просуванням. Переважною кваліфікацією для виконання робіт було програмування. Знання у вузькій спеціалізації підвищували шанси знайти цікавий проєкт з низькою конкуренцією.

2.2. Результативність роботи фрілансера

Фрілансер займається розробкою сайтів (дизайн, серверна частина, розробка та наповнення тощо). Працює в графічних редакторах.

Фрілансер приймав участь в розробці програми бази даних медичного обліку хворих. Зараз він запущений в м. Харків у Харківському військовому госпіталі, в 2022 р. встановлював цю систему в Полтавському військовому госпіталі. Система передбачала облік руху пацієнтів з різними видами захворювань.

На біржах фрілансерів виконував окремі види робіт у вигляді написання коду окремих частин певного функціоналу того чи іншого проекту. Розробляв сортування баз даних, доповнював сайти рекламних спливаючих вікон, доповнення в загальному кодів інших виконавців.

Головна спеціальність фрілансера – це комп'ютерні системи (системний адміністратор) і контроль доступу відеонагляду тощо. Тобто все що пов'язано з ІТ сферою. Але такі послуги надавав лише коли зверталися особисто як до спеціаліста, що надавав якісні послуги з високою складністю (інші спеціалісти не бралися за даний вид робіт). З 2019 р. перейшов лише на розумову працю працюючи за ноутбуком і майже перестав надавати фізичні види послуг.

У 2018 р. замовник звернувся із проханням створити інформаційний сайт – веб-сайт Харківські Самаритяни (<https://samarit.tk>). Організацію «Харківські Самаритяни» було засновано у 2007 р. у процесі розширення мережі самаритянських організацій в Україні. Її метою є надання альтернативних соціальних послуг людям за активної підтримки та у співпраці з Українським Національним Фондом «Взаєморозуміння та примирення». З 2009 р. ця організація також є членом Спілки Самаритян України, яка базується у м. Київ.

Сайт повинен був служити платформою для поширення інформації про заходи організації, події, новини та інші важливі аспекти, спрямовані на допомогу нужденним. Також передбачалося надання контактної інформації,

форм зворотного зв'язку для можливості взяти участь у волонтерській діяльності як фінансово, так і фізично. Додатковою метою сайту було надання багатомовної інформації, доступної як англійською, так і німецькою мовами. Крім того, на сайті передбачається зручна та інтуїтивно зрозуміла функція для самостійної публікації інформації, доступна навіть недосвідченим користувачам комп'ютерів (додаток В, рис. В.1).

Веб-сайт був розроблений у повному обсязі, включаючи вибір усіх необхідних компонентів та налаштувань. Для хостингу використовувалася платформа Linode.com із сервером, розміщеним у Великій Британії. Для реєстрації доменного імені обрано реєстратора на Freenom.com. Сайт був створений за допомогою CMS-системи ModX Revolution (додаток В, рис. В. 2).

Вартість створення та обслуговування сайту Харківські Самаритяни фрілансером наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Вартість створення та обслуговування сайту Харківські Самаритяни фрілансером, 2018 р.

Види послуг	Вартість, грн
Створення структури та прототипу сайту	300
Розробка дизайну	600
Реєстрація доменного імені та придбання хостинг послуг	За рахунок замовника
Налаштування серверної частини	400
Верстка та програмування	1200
Наповнення сайту контентом	200
Технічна оптимізація сторінок під базовий SEO-просування	300
Адміністрування серверної та зовнішньої частини сайту у працездатному стані (технічна підтримка)	0 в місяць
Всього	2100

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Отже, у 2018 р. дохід фрілансера від розробки сайту Харківські Самаритяни складав 2,1 тис. грн.

У 2020 р. замовник Онкологічний передпухлинний центр Молекула запропонував фрілансеру розробку веб-сайту Молекула (<https://mmc.kh.ua>). Основною метою сайту є надання пацієнтам та потенційним клієнтам

інформації про доступні медичні послуги, фахівців. Також, веб-сайт мав бути засобом підвищення довіри до медичної організації шляхом надання інформації про ліцензії, сертифікати, відгуки та кваліфікацію лікарів.

Додатковою метою сайту було забезпечення ефективної комунікації та зворотного зв'язку між пацієнтами та медичною організацією. За допомогою сайту пацієнти можуть легко спілкуватися з представниками організації, ставити запитання, отримувати необхідну інформацію та ділитися своїми відгуками та коментарями про медичні послуги (додаток В, рис. В.3).

В умовах сучасної епохи, коли все більше користувачів вважають за краще використовувати мобільні пристрої для доступу до інформації, веб-сайт був розроблений з урахуванням мобільної адаптації. Це означає, що сайт створювався таким чином, щоб коректно та зручно відображатися на різних пристроях та платформах, включаючи смартфони та планшети (додаток В, рис. В.4).

Крім того, сайт надає зручний та легко зрозумілий механізм для самостійної публікації інформації, через панель управління або адміністративний інтерфейс системи управління контентом (CMS) (додаток В, рис. В.5).

На серверній частині сайту була інтегрована нова технологія – система контейнерів LXC (Linux Containers). LXC – це метод контейнеризації, який дозволяє запускати кілька ізольованих екземплярів операційної системи Linux на одному фізичному сервері. За допомогою цієї системи сайт був поміщений в ізольований контейнер, що забезпечило більш гнучке та безпечне середовище для його функціонування. Завдяки цій інтеграції розроблено систему автоматичного резервного копіювання всього сервера, включаючи серверну частину та дані самого сайту. Це дозволяє легко відновлювати сервер із резервних копій у разі потреби.

Основними нововведеннями при розробці сайту були:

створення автоматичної щомісячної резервної копії LXC контейнера із зупинкою, архівацією, копіюванням та подальшим запуском контейнера, що потребують кілька кроків (додаток В, рис. В.6);

налаштування завдання у планувальнику завдань (cron) для виконання резервної копії щомісяця (додаток В, рис. В.7); для копіювання файлів на Google Диск із використанням PHP, використовується Google Drive API. Перш за все був налаштований проект Google Cloud Console. А потім скриптом уже копіювався бекап сайту на зовнішнє джерело (додаток В, рис. В.8).

Веб-сайт був створений з урахуванням усіх необхідних компонентів та налаштувань у повній мірі. Для розміщення сайту використовувалася хостинг-платформа Linode.com із сервером, розташованим за межами країни. Для реєстрації доменного імені було обрано реєстратора на сайті www.ukraine.com.ua. У процесі створення сайту використовувалася система керування контентом (CMS) ModX Revolution. Крім того, на сайті щорічно оновлюється сертифікат SSL, що забезпечує безпечне з'єднання через HTTPS.

Вартість створення та обслуговування сайту Онкологічного передпухлинного центру Молекула фрілансером (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Вартість створення та обслуговування сайту Онкологічного передпухлинного центру Молекула фрілансером, 2020 р.

Види послуг	Вартість, грн
Аналіз бізнесу, ринку, цільової аудиторії	200
Прототипування основних сторінок та функціональних блоків	500
Створення дизайн-макета та адаптивна кросбраузерна верстка	1500
Налаштування серверної частини	2000
Верстка та програмування	3600
Розробка функціональних модулів	1000
Стартове наповнення сайту необхідною інформацією	500
Пошукова оптимізація сторінок для подальшого пошукового просування	500
Підключення веб-аналітики Google Analytics	200
Адміністрування серверної та зовнішньої частини сайту у працездатному стані (техпідтримка), 300 грн в місяць	3600
Всього	13600

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Отже, у 2020 р. дохід фрілансера від розробки сайту Онкологічного передпухлинного центру Молекула склав 13,6 тис. грн. Авторські права належать розробнику.

До ризиків діяльності фрілансер завжди підходить креативно (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Вирішення ризиків у роботі фрілансера фізичної особи, 2018-2022 рр.

Рік	Проблеми	Шляхи вирішення
2018	Пошук проєктів	Робота з надійними партнерами
2019-2021	COVID-19	Багато бізнесів переживали складні часи, не готові брати практикантів того активно зверталися до фрілансера
2022	Військовий стан	Відмова від співпраці із користувачами з рф та рб. Виконання проєктів в укриттях, знаходження способів налагодити інтернет, ефективно працювати попри потоки тривожних новин. Підтримки Збройних сил України податками та Донатами
	Залежність від стійкості роботи банків	Фінансова система вистояла та стабільно працювала із рідкісними перебоями у великих банках. Ринок фрілансу розвивався
	Висока конкуренція	Оптимальні рішення та ціни Муренця Ігоря Євгеновича

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Отже, фрілансер постійно стикається з проблемами, звертається за консультаціями та шукає вихід з ситуації. Фріланс має свої переваги й недоліки в діяльності, як для самого фрілансера, так й для роботодавця. До переваг роботи фрілансера можемо віднести:

- незалежність у свободі вибору робочого завдання;
- вільний графік роботи;
- відсутність транспортної проблеми, можливість працювати вдома;
- максимально комфортні умови праці, зокрема, персоналізоване робоче місце, температурний режим, одяг, харчування тощо;
- порівняно високий рівень доходу фрілансера (не потрібно витратити кошти на щоденні транспортні витрати, на оренду офісу, тощо);
- виконання лише особистої роботи – ніхто не попросить «підміняти»;
- створення оптимального балансу між роботою і сім'єю;

можливість самостійно обирати роботу і відмовлятися від виконання нецікавих проектів;

можливість самостійно обирати партнерів та не підстроюватися під вже існуючий колектив;

можливості для міжнародної співпраці.

Переваги роботодавця в співпраці з фрілансером:

можливість платити лише за виконану роботу, а не за години, що проведені на робочому місці;

можливість залучати фахівців більш високого класу з різних регіонів;

можливість заощадити на дороговартісному робочому місці у офісі;

відсутність необхідності оплачувати відпустки та лікарняні, надавати соціальні гарантії;

можливість мінімізувати документообіг і звітність;

можливість відмовитися від продовження співробітництва з фрілансером в будь-який момент, що є простішим, ніж звільнення штатного співробітника й потребує наявності певних підстав і дотримання більш складних юридичних процедур.

Проблемами або недоліками у діяльності фрілансера можемо назвати такі: не завжди є гарантії отримання оплати за виконані проекти; нестабільність прибутку; відсутність соціального пакету; не завжди знаходяться підходящі пропозиції; додаткові витрати на робоче місце; можливі проблеми з задоволенням замовлень на споживчий кредит; відсутність можливостей для якісного кар'єрного росту; неможливість перемикання робочого і домашнього режиму; почуття ізольованості й самотності; емоційний негатив через неповні комунікації.

Проблеми або недоліки у діяльності роботодавця – неможливість контролювати процеси виконання роботи.

Розмір податків, які сплачують продуктові підприємства (фізичні особи-підприємці) на доходу фрілансера наведено в додатку Г, табл. Г. 1. Отже, ТОВ, ДП та ФОП незалежно від системи оподаткування сплачують 18 % податку на

доходи фізичних осіб; 1,5 військового збору; 22 % єдиного соціального внеску. Щоб розробити якісний і ефективний сайт, потрібно знати не тільки тонкощі IT-сфери, але і людську психологію.

Перевагою й водночас недоліком фрілансу є його гнучкість і незалежність. Якщо фізична особа не може дотримуватися дисципліни, то буде дуже складно залишатися продуктивним й ефективним. Він мав чіткий напрямок, та завжди був зосередженим і мотивованим.

Розділяв великі цілі на менші, керовані завдання, й святкував навіть невеличкі досягнення.

Проаналізуємо ефективність роботи фрілансера (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Результативність діяльності фрілансера,
2018-2022 рр.**

Показники	Роки					2022 р. до 2018 р., %
	2018	2019	2020	2021	2022	
Кількість укладених договорів (проектів), шт.	5	5	9	47	59	в 11,8 р. б.
Дохід за успішно виконаними завданнями за договорами ЦПХ, тис. грн	59,0	65,0	130,0	183,0	247,0	в 4,2 р. б.
Середня кількість роботи на тиждень, год.	31	40	60	55	57	183,9

Джерело: побудовано автором за даними фізичної особи

Отже, протягом 2022 р. фрілансер працював за 59 цивільно-правовими договорами. Кількість договорів зросла на 54 шт., або у 11,8 разів більше. Дохід за виконаними завданнями складав 247 тис. грн, що на 188 тис. грн, або у 4,2 рази більше ніж у 2018 р. Середня тривалість робочого тижня складала 57 год, що на 26 год, або на 83,9 % більше ніж у 2018 р., що пояснюється збільшенням кількості замовлень. Мотивація фрілансера – це ключовий чинник, який спонукає людей стати фрілансерами. Особа прагне

самореалізації, вільного графіку роботи і можливості обирати цікаві проекти. На фрілансі робота дає можливість розвиватися у обраній професії, покращувати власні навички і знання та отримувати задоволення від роботи із різними клієнтами і проектами. Свобода вибору проектів та гнучкий графік роботи також дають змогу фрілансерам гнучкіше керувати власним часом, поєднувати роботу із особистими справами та захопленнями.

Отже, робота на фрілансі не лише дає змогу заробляти гроші, але і можливість реалізовувати власні особисті й професійні цілі та мрії.

Під час воєнного стану фрілансеру, що надає послуги та представником інтелектуальної та креативної професії, легше виїхати та відновити роботу в відносно безпечному місці в порівнянні з представникам інших бізнесів.

Висновки до розділу 2

Аналіз нестандартної форми зайнятості як форми реалізації професійних особистих інтересів працівника дав можливість зробити наступні висновки:

1. Протягом 2022 р. фрілансер працював за 59 цивільно-правовими договорами. Кількість договорів за останні 5 років зросла на 54 шт., або у 11,8 разів. Дохід за виконаними завданнями складав 247 тис. грн, що на 188 тис. грн, або у 4,2 рази більше ніж у 2018 р. Середня тривалість робочого тижня складала 57 год, що на 26 год, або на 83,9 % більше ніж у 2018 р., що пояснюється збільшенням кількості замовлень. ТОВ та ФОП (компанії, які дають завдання фрілансеру) незалежно від системи оподаткування сплачують 18 % податку на доходи фізичних осіб; 1,5 військового збору; 22 % єдиного соціального внеску.

2. Діяльність фрілансера регулюється Цивільним кодексом України. Із замовником укладався договір цивільно-правового характеру. Часто, місце укладання таких договорів – кав'ярні. Це не є трудовий договір за характером. Відповідно в працівника немає посадових обов'язків та інструкцій, але і немає й відпусток та премій. Лише умови договору й загальні засади законодавства. Укладають такий договір на певний проміжок часу, а не безстроково. Цивільно-правові угоди вкладаються на тимчасовій основі на виконання певного обсягу робіт.

3. Мотивація фрілансера – це ключовий чинник, який спонукає людей стати фрілансерами. Особа прагне самореалізації, вільного графіку роботи і можливості обирати цікаві проєкти. На фрілансі робота дає можливість розвиватися у обраній професії, покращувати власні навички і знання та отримувати задоволення від роботи із різними клієнтами і проєктами. Свобода вибору проєктів та гнучкий графік роботи також дають змогу фрілансерам гнучкіше керувати власним часом, поєднувати роботу із особистими справами та захопленнями. Робота на фрілансі не лише дає змогу заробляти гроші, але і можливість реалізовувати власні особисті й професійні цілі та мрії.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ ЗАЙНЯТОСТІ

3.1. Обґрунтування стратегічних цілей розвитку фрілансера

Фрілансова діяльність – це однією із дистанційних форм зайнятості, що активно розвивається у сучасних умовах у всьому світі. Однак, зважаючи на відносно недавню появу такої форми зайнятості в Україні, ще не створено систему законодавчих актів про фрілансової діяльності, не розроблено стратегію розвитку цього виду діяльності тощо. Управління фрілансовою діяльністю здійснюється тільки у межах управління підприємництвом без урахування особливостей фрілансової діяльності, отже, відносно фрілансової діяльності здійснюється не достатньо ефективно. Запропоновано застосовувати наступні податкові пільги – нульові ставки оподаткування для фрілансерів [37, с. 12]:

1. У період навчання, перепідготовки чи підвищення кваліфікації. Особливості фрілансової діяльності дають можливість працювати за вільним графіком, самостійно обирати тривалість і кількість робочих днів. Виходячи із цього, фрілансову діяльність значно простіше поєднувати з навчанням, ніж працю за наймом.

2. При нижчому рівні доходів фрілансера від мінімальної заробітної плати. Така податкова пільга допоможе мотивувати потенційних фрілансерів починати дану діяльність, так як фрілансери на початку своєї діяльності не отримують значних доходів. Щоб отримувати постійні доходи фрілансеру доцільно сформувати портфоліо, сформувати початкову базу замовників, отримати рейтинг на інтернет-біржі, визначити свою систему вибору проєктів та замовників. Даний процес може займати різний період часу, отже не доцільно впроваджувати цю пільгу на конкретний термін із початку фрілансової діяльності.

3. Для фрілансерів, що вже тривалий час здійснюють даний вид діяльності й отримують дохід доцільно застосовувати спрощену систему

оподаткування в формі єдиного податку. Така система максимально полегшить процес підготовки звітності.

Для підвищення ефективності діяльності фрілансеру необхідно розробити стратегію розвитку. Стратегічна карта розвитку бізнесу в сфері ІТ наведена у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Стратегічна карта розвитку фрілансера в сфері ІТ, 2022 р., 2024-2027 рр.

Суб'єкт господарювання	Роки		
	2022	2024-2026	2027
Фрілансер (дохід)	фізична особа	ФОП	ТОВ
Податки	сплачує замовник	3 група оподаткування, 5 % від виручки	Дія.Сіті, 9 % від виведеного капіталу чи 18 % на загальному як ТОВ

Джерело: авторська розробка

Пропонуємо фрілансеру зареєструвати підприємницьку діяльність та створити ФОП. Можливі види оподаткування фрілансера ФОП в ІТ бізнесі наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Види оподаткування фрілансера ФОП в ІТ бізнесі, 2024 р.

Вид оподаткування	Податки	ЄСВ	Військо вий збір	Кому надаються послуги	Сплата податку
Єдиний податок, 2 група	Єдиний податок 20 % від мінімальної зарплати на 01.01.2024 р.	22 % з поточної мінімальної заробітної плати	-	Фізичним особам, юридичним особам та ФОПам на єдиному податку	Щомісяця
Єдиний податок, 3 група (не платник ПДВ)	Єдиний податок 5 % від виручки	22 % з поточної мінімальної заробітної плати	-	Фізичним особам, юридичним особам та ФОПам на різних системах оподаткування	Щомісяця
Загальна система оподаткування	ПДФО 18 % від прибутку	22 % від прибутку	1,5 % від прибутку	Фізичним особам, юридичним особам та ФОПам на різних системах оподаткування	На кінець кварталу (року)

Джерело: авторська розробка

Вибір групи оподаткування залежить від умов підприємницької діяльності. Для співпраці із зарубіжними замовниками необхідно

zareєструватися як фізична особа – підприємець (ФОП), фрілансер не міг надавати такі послуги. Оподаткування діяльності ФОП більш вигідне для обох сторін: якщо підприємство братиме на роботу працівника ФОПа, то податки сплачуватиме ФОП сам за себе відповідно до власної системи оподаткування, а підприємство сплачуватиме йому лише чистий дохід. Але це за умови, якщо виконавець – фізична особа-підприємець.

Проаналізуємо витрати продуктивних підприємств (фізичних осіб-підприємців) на отримання послуг від фрілансера ФОП (єдиний податок, 2 група) у додатку Г, табл. Г. 2.

Але так як фрілансер планує надавати послуги не тільки платникам єдиного податку та населенню, але і юридичним і фізичним особам, в тому числі із інших країн то йому 2 група оподаткування не підійде. Витрати продуктивних підприємств (фізичних осіб-підприємців) по отриманні послуг від фрілансера ФОП (єдиний податок, 3 група) (додаток Г, табл. Г. 2). 3 група оподаткування є більш прийнятною для фрілансера, оскільки надає більше переваг у порівнянні з 2-гою групою та встановлює менше обмежень (можна надавати послуги й юридичним особам на загальній системі, й іноземцям).

Якщо фрілансер вирішує відкривати ФОП, він повинен розуміти, що з того моменту він несе відповідальність усім майном, що в нього є.

Також цифровізація та програмні технології мають вирішальне значення для стимулювання сталого розвитку бізнесу. 92 % компаній планують позбутися викидів вуглецю до 2030 р., і софт буде відігравати головну роль в вимірюванні, зменшенні й оптимізації їхнього вуглецевого сліду.

Відповідно до п. 177.2 ст. 177 ПКУ об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи-підприємця. Витрати продуктивних підприємств (фізичних осіб-підприємців) по отриманні послуг від фрілансера ФОП на загальній системі оподаткування наведено в додатку Г, табл. Г. 4.

Загальна система не буде ефективною для ФОП.

Отже, можемо зробити висновок, що фізичній особі треба залишитися або фрілансером, або обрати групу оподаткування ФОП. Продуктовим компаніям вигідніше не виплачувати дохід за договором ЦПХ (12000,0 грн), а отримувати послуги від ФОП (10000,0 грн). Отже, у ФОП збільшиться кількість клієнтів. Він зможе працювати з іноземними партнерами.

Отже, фрілансеру потрібно обрати одну із трьох систем оподаткування: загальна система рахується доходи мінус витрати, а податки сплачуються з прибутку, оскільки це інтелектуальна праця, то витрат майже немає і відповідно податки будуть сплачуватися з чистої виручки ($22\% + 1,5\% + 18\% = 40,5\%$).

якщо в нього отримувачами послуг будуть лише фізичні особи та юридичні особи та ФОПи на єдиному податку, то він обирає 2 групу, де сплачує щомісячно фіксований податок ($22\% + 20\%$ від мінімальної зарплати);

якщо він хоче всім суб'єктам господарської діяльності на різних системах оподаткування, то йому потрібно вибрати єдиний податок на 3 групі (5% від виручки + 22% ЄСВ від мінімальної).

ФОП найвигідніше вибрати 3-ю групу платників єдиного податку:

річний ліміт доходу складає до 5000,0 тис. грн;

можливість надавати послуги нерезидентам;

ставка єдиного податку становить 5% (неплатник ПДВ);

немає ліміту кількості за кількістю найманих працівників.

Оформлення трудових відносин ФОПа з працівниками має відбуватися у повній відповідності з вимогами законодавства. На фізичних осіб-підприємців поширюються ті ж нормативно-правові акти, які регулюють підприємницьку діяльність, що і на юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин (ст. 54 Цивільного кодексу). Низка специфічних положень, що регулюють трудові відносини між найманим працівником та фізичними особами-підприємцями наведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Положення, що регулюють трудові відносини між найманим працівником та ФОП

Положення	Особливості трудових відносин
Особливі вимоги до укладення трудового договору	Трудовий договір між фізичною особою-підприємцем та найманим працівником укладається письмово в двох примірниках (п. 6 ч. 1 ст. 24 КЗпП). Один із примірників трудового договору має зберігатися у працівника
Визначеність типової форми трудового договору	Форма трудового договору між працівником і фізичною особою-підприємцем, яка використовує найману працю. Сторони можуть вносити в зазначену форму зміни та доповнення
Специфічні підстави й порядок припинення трудових відносин	Додатковою підставою для припинення дії трудового договору є призов ФОПа на військову службу або направлення його на альтернативну (невійськову) службу (п. 3 ч. 1 ст. 36 КЗпП)
Спрощені вимоги до ведення кадрової документації та ухвалення локальних актів	Фізична особа-підприємець має оформляти локальні акти, укладати трудові договори в письмовій формі, вести трудові книжки працівників та може вести книгу реєстрації локальних актів, розробляти правила внутрішнього трудового розпорядку, вести таблиць обліку робочого часу тощо

Джерело: побудовано автором за даними [48]

Зміниться і договір, за яким працюватиме фізична особа-підприємець (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Види договорів співпраці фрілансера з замовниками, 2018-2026 рр.

Юридичні особливості	Фрілансер фізична особа (2018-2022 р.)	ФОП (2024-2026 р.)
Вид договору за яким працюватиме із замовником	Договір цивільно-правового характеру (ЦПХ)	Договір цивільних послуг
Вид діяльності	Звичайна	Господарська
Кодекс, який регулює відносини	Цивільний кодекс України	Господарський кодекс України

Джерело: авторська розробка

Отже, господарська діяльність фрілансера ФОП регулюватиметься Господарським кодексом України. Із замовником буде укладатися господарський договір. Зареєструвати суб'єкт підприємницької діяльності (СПД) фізична особа зможе на сайті Дія. Рахунок відкриє в Акціонерному товаристві комерційний банк «Приватбанк». Для ІТ-підприємців розроблено тарифний пакет «ІТ-експерт»: відкриття рахунку – безкоштовно; абонплата – 50 грн/місяць; перерахування коштів на особисту картку фізичної особи – 0,35 % від суми.

Безготівкові платежі в бюджет – без комісії.

Під час роботи з іноземними клієнтами фрілансеру необхідно враховувати питання валютного законодавства і можливих податкових наслідків.

Наведемо калькулятор фрілансера в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Калькулятор роботи фрілансера ФОП, 2024 р.

Плановий дохід	Обсяг
Виручка, тис. грн/міс	84,3
Кількість робочих днів на тиждень	5
Робочий день, год	8
Кількість годин на пошук замовлення, год/тиждень	6

Джерело: авторська розробка

Отже, залишається 34 оплачуваних години на тиждень. Порахуємо особистий прожитковий мінімум (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Витрати фрілансера ФОП, 2024 р.

Вид витрат	Обсяг, грн/міс
Оренда приміщення	15000,0
Заробітна плата працівників	62303,0
ЄСВ, грн	4422,0
Зв'язок та інтернет	300,0
Податок 5 % від виручки	4216,7
Всього	86241,7

Джерело: авторська розробка

Відпустка працівників складе 28 днів. Працівники також будуть відпочивати у святкові дні. Врахуємо лікарняні – 7 днів. Отже, ставка на фрілансі становитиме 273 грн/год. Якщо запланувати працювати в середньому 18 днів у місяць та закласти 6 годин на пошук замовлень. Щоб всі оплачувати рахунки, вартість години роботи має бути не менше 128 грн.

Для розвитку підприємницької діяльності у 2027 р. фрілансеру ФОП пропонуємо закрити ФОП та створити ТОВ «Redeget» та застосувати спеціальний податковий режим Дія.Сіті (табл. 3.7).

Види оподаткування ТОВ «Rederep» в ІТ бізнесі, 2027 р.

Вид оподаткування Дія.City	Податок
Корпоративний податок	9 % на виведений капітал
Загальний податок	18% податку на прибуток на загальних підставах

Джерело: авторська розробка

Дія City – це економічне середовище всередині України, де діють спеціальні правові режими для ІТ-індустрії. Щоб вступити, необхідно мати бізнес в технологічній сфері: комп’ютерне програмування, консультування із питань інформатизації, діяльність з керування комп’ютерним устаткуванням, видання комп’ютерних ігор й інших програм, надання програмних продуктів в режимі «онлайн», кібербезпека, освітня діяльність у галузі ІТ, розробка і запуск фінтех продуктів, дизайн тощо.

Критеріями щоб стати резидентом Дія City, окрім наявності кібер-технологічного бізнесу є:

розмір місячної винагороди спеціалістам має складати більше 1200 євро;
кількість гіг-спеціалістів – більше 9;

сума кваліфікованого доходу юридичної особи за перші три місяці не менше 90 %;

Наведемо переваги для працівників та роботодавців:

Гіг-контракти відображають реальні домовленості із ІТ-фахівцями. Це стосується оплачуваної відпустки і лікарняних, надання офісу і техніки. ФОП не може собі дозволити це у договорах із роботодавцями. Відрахування ЄСВ здійснюватиме роботодавець та за кошти роботодавця, а не гіг-контрактером, як було у моделі із ФОП.

За ставкою 9 % податок на виведений капітал як альтернатива загальній системі оподаткування. Податок із оплати праці гіг-контрактерів за ставкою 5 % + 1,5 % військового збору. Особливі гарантії та захист від необґрунтованих перевірок. На позапланові перевірки до резидента Дія City можна прийти тільки за погодженнями з головою чи заступником голови

Держслужби з надзвичайних ситуацій, що знаходяться в м. Київ. Незмінність даних умов протягом щонайменше 25 років.

Отже, розвиток підприємця в ІТ сфері дасть можливість отримати додатковий прибуток.

3.2. Результативність підприємницької діяльності

У 2024 р. пропонуємо особливим попитом будуть користуватися послуги бізнесу в сфері безпеки. Замовники будуть звертатися до підприємця з проханням розробити сайт. Веб-сайт може служити двома цілями: по-перше, надавати інформацію про компанію та її послуги, і, по-друге, функціонувати як інтернет-магазин, де можна придбати обладнання, пов'язане з електромонтажним бізнесом та охоронними системами. Вартість створення сайту наведено в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Вартість створення та обслуговування сайту ФОП (електромонтажний бізнес) виконавець проєкту ТОВ «Rederap», 2024 р.

Види послуг	Вартість, грн
Створення структури та прототипу сайту	1000
Розробка дизайн-макету з адаптивною кросбраузерною версткою	2500
Реєстрація доменного імені та придбання хостинг послуг	500
Налаштування серверної частини	3000
Верстка та програмування	5500
Розробка та інтеграція модуля інтернет магазину, «кошик» (за замовленням)	15000
Інтеграція кількох мов, мультимовність (за замовленням)	3000
Наповнення сайту контентом	1000
Технічна оптимізація сторінок під базовий SEO-просування	1500
Адміністрування серверної та зовнішньої частини сайту у працездатному стані (технічна підтримка), 500 грн в місяць (за замовленням)	6000
Всього	39000

Джерело: авторська розробка

Отже, у 2024 р. дохід фрілансера від розробки сайту електромонтажного

бізнесу складе від 39,0 тис. грн, залежно від переваг замовника. Візуалізація сайту наведена в додатку Д.

Так як один із засновників ТОВ має педагогічну освіту, пропонуємо відкрити школу програмування у 2027 р. та зареєструвати відповідний КВЕД ТОВ «Rederep».

Спочатку необхідно буде обрати аудиторію, проаналізувати ринок, та за узгодження адаптувати найкращі іноземні практики. Також пропонуємо застосувати франшизу школи IT Step Academy та відкрити школу в Полтавському районі с. Розсошенці (мікрорайон Садовий). Місією буде якісне навчання IT-спеціальностям для дітей та дорослих.

Переваги навчання по франшизі: це перша ліцензована вища IT-освіта України. Студенти будуть навчаються за такими напрямками: програмування, мережі й кібербезпека, графічний дизайн.

Навчання буде практикоорієнтованим. Студенти із перших тижнів навчання працюватимуть над реальними практичними кейсами. Для захисту стартапів студентів будуть запрошені партнери із IT-індустрії. Починаючи із другого курсу, по програмі «Дуальна освіта», студенти зможуть одночасно навчатись і проходити практику в провідних міжнародних IT-компаніях: Eleks, Softserve, Eram, Nix Solutions, Sigma. Найкращі із них залишаться працювати в компаніях.

Якісна комп'ютерна освіта базуватиметься на професійних викладачах, сучасних програмах навчання і продуманій інфраструктурі. У 2030 р. пропонуємо розширити школу як IT step school. Вона стане загальноосвітньою школою майбутнього із поглибленим вивченням IT й іноземних мов. В школі буде запроваджено інтеграцію IT-технологій у навчальний процес. Традиційні предмети чергуватимуться із заняттями з веб-дизайну, розвитком soft-skills, програмування та вивченням азів бізнесу. Навчання проходитиме у комфортних комп'ютеризованих класах, лабораторіях і відео-студіях.

В учнів не буде проблем із домашнім завданням і підготовкою до ДПА й ЗНО. Усі отримують підготовку до вступу у ЗВО в рамках навчання без

додаткових занять із репетиторами. Керівництво дбатиме про те, щоб дитина мала вільний час на хобі й спілкування із батьками. Індивідуальний підхід щодо процесу навчання, професійні викладачі, що люблять дітей й будуть готові підтримувати їх ідеї – все це зробить процес навчання максимально ефективним. Також складовою ІТ школи IT Step Academy у 2030 р. буде дитяча гейміфікація: Unicorn World Virtual School, як дистанційна ліцензована загальноосвітня школа. Види навчання та пропозиції по навчанню наведені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

**Види навчання та пропозиції по навчанню IT Step Academy
(по франшизі), 2027 р.**

Види навчання	Пропозиції навчання
Професії	Розробка програмного забезпечення. Комп'ютерна графіка та дизайн
Курси	Індивідуальні курси: курс Front-End. Корпоративне навчання: курс Тестування ПЗ (QA); курс Інтернет-маркетинг; курс з програмування на Python
Освіта для дітей	Мала Комп'ютерна Академія для дітей 9-14 років. IT Start для дітей 7-9 років
Загальноосвітні школи	Загальноосвітня школа IT STEP SCHOOL (5-11 клас). Початкова школа IT STEP School (1-4 клас). Гібридна офлайн школа Unicorn hub
Літні табори	Осінній IT-табір в Англії. Осінній IT-табір у Карпатах
Можливість обрати вид навчання	Онлайн
	Офлайн

Джерело: побудовано автором за даними [18]

Отже, навчання передбачає проходження різних курсів та отримання професії розробка програмного забезпечення або комп'ютерна графіка та дизайн. Перелік заходів IT Step Academy (по франшизі) наведено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Заходи IT Step Academy (по франшизі), 2027 р.

Захід	Назва заходу
Урок	Створення комп'ютерної гри Венздей
Відкритий урок	Моделювання персонажу з гри Minecraft

Джерело: побудовано автором за даними [18]

У школі будуть проводитися цікаві заходи для дітей.

Пропозиції по навчанню наведені в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Пропозиції по навчанню IT Step Academy (по франшизі), 2027 р.

Види навчання	Пропозиції навчання
Освіта для дорослих	Програмування
	Дизайн
	Маркетинг
Освіта для дітей	IT-програми
	Загальноосвітня школа
	Soft skills

Джерело: побудовано автором за даними [18]

Передбачено в 2027 р. освіту для дорослих і дітей. Види курсів та графік навчання IT Step Academy (по франшизі) наведено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Види курсів та графік навчання IT Step Academy (по франшизі), 2027 р.

Показник	Критерії
Індивідуальні курси:	
Front-end розробка:	
графік	2 рази на тиждень, будні дні
тривалість	1 рік
вік студентів	15-55 років
час заняття	18:00-21:00
Корпоративне навчання:	
Тестування ПЗ (QA):	
графік	2 рази на тиждень, будні дні
тривалість	1 рік
вік студентів	18-55 років
час заняття	в залежності від розкладу
Інтернет-маркетинг:	
графік	2 рази на тиждень
тривалість	6 місяців
вік студентів	15-55 років
час заняття	18:00-21:00
Програмування на Python:	
графік	18:00-21:00
тривалість	6 місяців
вік студентів	15-55 років
час заняття	в залежності від розкладу

Джерело: побудовано автором за даними [18]

Отже, в IT школі проходитимуть індивідуальні курси (Front-end розробка) та корпоративне навчання (Тестування ПЗ (QA)), Інтернет-

маркетинг, Програмування на Python. Градація навчання в ІТ школі ТОВ «Rederer» за спеціальністю Front-end розробка наведено в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

**Градація навчання в ІТ школі ТОВ «Rederer»
за спеціальністю Front-end розробка, 2027 р.**

Оплата частинами	Сума, грн/міс	Умови
Front-end розробка:		
оплата частинами	3570,0	Оплата щомісяця
семестрова оплата	3350,0	За умов оплати на півроку: 20100,0 грн
повна оплата	3300,0	За умов оплати всього курсу: 39600,0 грн
Тестування ПЗ (QA):		
оплата частинами	3570,0	Оплата щомісяця
семестрова оплата	3450,0	За умов оплати на півроку: 10350,0 грн
повна оплата	3300,0	За умов оплати всього курсу: 19800,0 грн
Інтернет-маркетинг:		
оплата частинами	3570,0	Оплата щомісяця
повна оплата	3300,0	За умов оплати всього курсу: 19800,0 грн
Програмування на Python:		
оплата частинами	3570,0	Оплата щомісяця
семестрова оплата	3450,0	За умов оплати на півроку: 10350,0 грн
повна оплата	3300,0	За умов оплати всього курсу: 19800,0 грн

Джерело: побудовано автором за даними [18]

Програма навчання Python наведена в додатку Е. Договори на навчання будуть укладатися онлайн. Інвестиції ТОВ «Rederer» для відкриття ІТ школи наведені в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Інвестиції ТОВ «Rederer» для відкриття ІТ школи, 2027 р. грн

Інвестиції	Вартість, тис. грн
Придбання обладнання	1035,9
Косметичний ремонт приміщення	120,5
Створення власного сайту	15,0
Всього	1171,4

Джерело: розрахунки автора

Отже, орієнтовна сума інвестицій для старту становить 1171,4 тис. грн. Період окупності проекту становитиме 2 роки. Баланс доходів і витрат ТОВ «Rederer» для відкриття ІТ школи наведено в табл. 3.15.

Таблиця 3.15

**Баланс доходів і витрат ТОВ «Rederep» для відкриття ІТ школи,
2027-2028 рр. тис. грн**

Показники	Роки	
	2027	2028
Поточні витрати	1425,4	1651,0
оренда приміщення	156,0	156,0
придбання витратних матеріалів	58,0	58,0
хостинг	10,0	10,0
рекламні витрати	45,8	45,8
заробітна плата	900,0	900,0
Виручка	255,6	481,2
податки	51,1	96,2
Прибуток	204,5	385,0
Період окупності, років	-	2,0

Джерело: розрахунки автора

На підставі проведених підрахунків можемо зробити висновок про високу перспективність й прибутковості цього бізнесу. Згідно проведених розрахунків, усі заплановані інвестиції у відкриття ІТ школи виправдані й раціональні – при правильній організації бізнесу вони окупляться не пізніше ніж на другий рік роботи. Із огляду на умови сучасного ринку й розробивши грамотний бізнес-план, можна обійти діючих конкурентів та зайняти вигідне місце в бізнесі у своєму секторі.

Деякі майнові права інтелектуальної власності перейдуть до набувача по договорах про передання майнових прав інтелектуальної власності із моменту його укладення, якщо інше не буде встановлене договором або законом. Тобто, деякі проекти коштуватимуть дорожче на 20 %, якщо клієнти матимуть бажання отримати права власності.

Ефективність підприємницької діяльності у різних формах господарювання наведено в табл. 3.16. Отже, в цілому у 2024 р. рівень рентабельності діяльності ФОП складе 92,9 %, чисельність найманих працівників становитиме 3 особи, буде укладено 69 договорів з середньою сумою доходу 14,7 тис. грн. У 2027 р. рівень рентабельності діяльності ТОВ «Rederep» складе 157,1 %, чисельність найманих працівників становитиме 25 осіб, буде укладено 120 договорів з середньою сумою доходу 104,2 тис. грн.

Таблиця 3.16

**Ефективність підприємницької діяльності фрілансера фізичної особи
(2022 р.), фрілансера ФОП, 2024-2026 рр., ТОВ «Rederep», 2027 р.**

Показники	Роки					Відношення	
	2022	2024	2025	2026	2027	2024 р. до 2022 р., %	2027 р. до 2022 р., %
Форма господарювання	фізична особа	ФОП	ФОП	ФОП	ТОВ	х	х
Валовий дохід, тис. грн	247,0	1012,0	2015,0	6128,0	12500,0	в 4,1 р. б.	в 50,6 р. б.
Податок (5,0 %), тис. грн	х	50,6	100,8	306,4	625,0	х	х
Витрати всього, тис. грн		1034,9	1600,0	4675,9	7556,7	х	х
Прибуток, тис. грн	247,0	961,4	1914,3	5821,6	11875,0	в 3,9 р. б.	в 48,1 р. б.
Кількість укладених договорів, шт.	57	69	73	85	120	121,1	210,5
Вартість одного проекту (в середньому), грн	4333,3	14666,7	27602,7	72094,1	104166,7	в 3,4 р. б.	в 24,0 р. б.
Кількість найманих працівників, осіб	0	3	5	15	25	х	х
Рівень рентабельності діяльності, %	100,0	92,9	119,6	124,5	157,1	х	х

Джерело: розрахунки автора

Послуги з використання новітніх інформаційних технологій дозволять замовникам вдосконалити процеси управління в підприємстві, отримати більш раціональні варіанти вирішення управлінських завдань, за рахунок її автоматизації зменшити витрати часу працівників на виконання рутинної роботи та забезпечити достовірність інформації.

Висновки до розділу 3

Аналіз стратегічних напрямів розвитку нестандартних форм зайнятості дав можливість сформулювати наступні висновки:

1. Для більш вигідної форми взаємодії з замовниками у 2024 р. пропонуємо відкрити ФОП та працювати за договорами цивільних послуг, а у 2027 р. – ТОВ. Для розвитку підприємницької діяльності у 2027 р. фрілансеру пропонуємо закрити ФОП та зареєструвати ТОВ «Rederep» і застосувати спеціальний податковий режим Дія.Сіті.

2. Якщо закласти плановий розмір прибутку в 2024 р. в місяць 84,3 тис. грн, то ставка на фрілансі становитиме 273 грн/год. Якщо запланувати працювати в середньому 18 днів у місяць та закласти 6 годин на пошук замовлень. Щоб всі оплачувати рахунки, вартість години роботи має бути не менше 128 грн.

3. Деякі майнові права інтелектуальної власності переходитимуть до набувача по договорах про передання майнових прав інтелектуальної власності із моменту його укладення, якщо інше не буде встановлене договором або законом. Тобто, деякі проекти коштуватимуть дорожче на 20 %, якщо клієнти матимуть бажання отримати право власності на них.

4. Згідно проведених розрахунків, усі заплановані інвестиції в відкриття ІТ школи виправдані й раціональні – при правильній організації бізнесу вони окупляться не пізніше ніж на другий рік роботи. Із огляду на умови сучасного ринку й розробивши грамотний бізнес-план, можна обійти діючих конкурентів та зайняти вигідне місце в бізнесі у своєму секторі.

5. У 2024 р. рівень рентабельності діяльності ФОП складе 92,9 %, чисельність найманих працівників становитиме 3 особи, буде укладено 69 договорів з середньою сумою доходу 14,7 тис. грн. У 2027 р. рівень рентабельності діяльності ТОВ «Rederep» складе 157,1 %, чисельність найманих працівників становитиме 25 осіб, буде укладено 120 договорів з середньою сумою доходу 104,2 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Аналіз фрілансу як сучасна форма зайнятості та трудових відносин дав можливість зробити наступні висновки:

1. Значення терміну «фрілансер» у контексті українського законодавства передбачає три види діяльності: надання послуг чи виконання робіт від імені фізичної особи-підприємця на підставі цивільно-правового договору; надання послуг чи виконання робіт від імені фізичної особи на підставі «цивільно-правових угод»; надомна робота, як вид трудових відносин із тією лише різницею, що для виконання трудових відносин працівник не зобов'язаний з'являтися в офіс, а усі знаряддя праці має вдома. Фрілансери допомагають розвивати бізнес, так стверджують 91,1 % підприємців. Фрілансери – must have, особливо, для онлайн-бізнесів, коли потрібно розв'язати конкретні фахові завдання швидко, якісно, недорого. Власне на фрілансі «якісно» поєднується із «недорого», що складно уявити у розрізі класичної офісної концепції.

2. Фізична особа займається роботою поза компанією – фрілансом. Він вільний у виборі способу виконання роботи, але немає трудових гарантій. Працює віддалено, не виходячи, наприклад, з дому, або в облаштованих місцях з доступом в інтернет. Фрілансер може працювати над цілими проектами чи отримувати окремі завдання від клієнтів. Фрілансер може робити проекти для кількох юридичних чи фізичних осіб-підприємців одночасно. Він є вільнонайманою особою, працює онлайн. Діяльність фрілансера регулюється Цивільним кодексом України. Із замовником укладався договір цивільно-правового характеру.

3. Досліджуваний нами фрілансер займається програмуванням, дизайном, адмініструванням, архітектурою та інжинірингом, відео та аудіо, роботою з текстом та просуванням. Фізична особа спеціалізується на програмуванні. Досвід роботи – 12 років. На тиждень працює 30-60 год. Для здійснення професійних обов'язків фрілансер протягом 2018-2022 рр.

проходив курси Full Stack WeB Developer (Mate acadamy), Java Developer (IT Cloud Academy, JavaRush Academy), English (Busuu Academy), Network Associate MikroTik.

4. Мотивація фрілансера: економічна (податки платить замовник (ТОВ, ДП та ФОП незалежно від системи оподаткування сплачують 18 % податку на доходи фізичних осіб; 1,5 військового збору; 22 % єдиного соціального внеску)), готовність брати відповідальність за самого себе (мало гарантій більша плата). Особа прагне самореалізації, має вільний гнучкий графік роботи і можливість свободи вибору проєктів, має можливість розвиватися у обраній професії, покращувати знання, hard і soft навички і отримувати задоволення від роботи із різними клієнтами, поєднувати роботу із особистими справами та захопленнями.

5. Переваги роботи на фрілансі: єдиний обов'язок – виконати роботи у терміни передбачені договором і встановленої договором якості; правила трудового розпорядку дотримуватися він не зобов'язаний; відсутність необхідності вести облік і сплачувати податки. Мінусами взаємовідносин є відсутність будь-яких гарантій передбачених Кодексом законів про працю, лікарняні, страхування від травматизму та страхування на випадок безробіття відсутні; відсутність гарантій від звільнення із роботи чи обов'язок укласти договір на наступний обсяг робіт. У страховому тарифі фрілансера закладені всі внески до різних фондів, але реалізувати своє право на той або інший страховий випадок практично неможливо, крім тимчасової втрати працездатності. Під час воєнного стану фрілансеру, що надає послуги та є представником інтелектуальної та креативної професії, легше було виїхати з м. Харків та відновити роботу в м. Полтава у відносно безпечному місці в порівнянні з представниками інших бізнесів.

6. Основними продуктовими компаніями, з якими працював фрілансер були в м. Харків: Благодійна організація «Харківські Самаритяни»; ФОП Макарин В. П., компанія «Grynbowls»; ТОВ РД «СОФТ»; 7-й Міський Клінічний Пологовий Дім; Військово-медичний Клінічний Центр Північного

Регіону; Мережа магазинів одягу «TakeIt»; Медичний центр «ЛОР – клініка Гарюк»; Онкологічний передпухлинний центр Молекула.

7. Інвестиційні витрати фрілансера 2018-2022 р. склали 127 тис. грн і були витрачені на курси, програмне забезпечення та придбання обладнання. Операційних витрат немає так як це інтелектуальна праця. Протягом 2022 р. фрілансер працював за 59 цивільно-правовими договорами. Кількість договорів зросла на 54 шт., або у 11,8 разів більше. Дохід за виконаними завданнями складав 247 тис. грн, що на 188 тис. грн, або у 4,2 рази більше ніж у 2018 р. Середня тривалість робочого тижня складала 57 год, що на 26 год, або на 83,9 % більше ніж у 2018 р., що пояснюється збільшенням кількості замовлень.

Стратегічними напрями розвитку нестандартних форм зайнятості у 2024-2028 рр. будуть:

1. Для більш вигідної форми взаємодії з замовниками у 2024 р. пропонуємо відкрити ФОП та працювати за договорами цивільних послуг. Для реєстрації підприємницької діяльності фрілансер може обрати одну із трьох систем оподаткування: загальну систему; 2 групу на єдиному податку, 3 групу на єдиному податку. Єдина й головна перевага у порівнянні з фізичною особою – вигідніше оподаткування (можливість застосування спрощеної системи). Пропонуємо обрати 3 групу оподаткування ФОП. Відповідно продуктивним компаніям (замовникам) вигідніше не виплачувати дохід за договором ЦПХ (12000,0 грн), а отримувати послуги від ФОП (10000,0 грн). Отже, у ФОП збільшиться кількість клієнтів, він зможе працювати із зарубіжними партнерами.

2. Господарська діяльність фрілансера ФОП регулюється Господарським кодексом України. Із замовником буде укладатися господарський договір. Деякі майнові права інтелектуальної власності переходитимуть до набувача по договорах про передання майнових прав інтелектуальної власності із моменту його укладення, якщо інше не встановлене договором або законом. Під час роботи з іноземними клієнтами

фрілансеру необхідно буде враховувати питання валютного законодавства і можливих податкових наслідків. Попит на виконавців зростає завдяки розвитку технологій, появі нових галузей та популяризації фрілансу як зручного і доступного формату наймання кваліфікованих спеціалістів.

3. Якщо закласти плановий розмір прибутку в місяць 84,3 тис. грн, то ставка на фрілансі становитиме 273 грн/год. Якщо запланувати працювати в середньому 18 днів у місяць та закласти 6 годин на пошук замовлень. Щоб оплачувати рахунки, вартість години роботи має бути не менше 128 грн. У 2024 р. ФОП розробить сайт та інтернет магазин для електромонтажної фірми на суму 39 тис. грн.

4. Для розвитку та розширення підприємницької діяльності у 2027 р. фрілансеру пропонуємо закрити ФОП та зареєструвати ТОВ «Rederer» і застосувати спеціальний податковий режим Дія.Сіті. Переваги: за ставкою 9 % податок на виведений капітал як альтернатива загальній системі оподаткування; податок із оплати праці гіг-контрактерів за ставкою 5 % + 1,5 % військового збору.

5. Так як підприємець має педагогічну освіту, то пропонуємо йому у 2027 р. відкрити по франшизі ІТ-школу в Полтавському районі с. Розсошенці (мікрорайон Садовий). Переваги навчання по франшизі від Комп'ютерної Академії ІТ Step: перша ліцензована вища ІТ-освіта України. Навчання за напрямками: програмування, мережі та кібербезпека, графічний дизайн. Для захисту стартапів студентів будуть запрошені партнери із ІТ-індустрії. Якісна комп'ютерна освіта базуватиметься на професійних викладачах, сучасних програмах навчання і продуманій інфраструктурі. Також складовою ІТ школи у 2030 р. стане дитяча гейміфікація: Unicorn World Virtual School, як дистанційна ліцензована загальноосвітня школа. Орієнтовна сума інвестицій для старту становить 1201,4 тис. грн. Період окупності проєкту – 2 роки.

6. Отже, в цілому у 2024 р. рівень рентабельності діяльності ФОП складе 92,9 %, чисельність найманих працівників становитиме 3 особи, буде укладено 69 договорів з середньою сумою доходу 14,7 тис. грн. У 2027 р. рівень рентабельності діяльності ТОВ «Rederer» складе 157,1 %, чисельність найманих працівників – 25 осіб, буде укладено 1280 договорів з середньою сумою доходу 104,2 тис. грн.